НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
ВІДДІЛ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІВ ВЛАДИ

Земельні відносини в Україні та зарубіжних країнах : *анотований бібліографічний список*

Вип. 6 / 2026
червень – липень
URL: http://nplu.org/article.php?id=423&subject=3

1. **Андрощук І. О. Цифровізація та інноваційні технології розвитку аграрного сектору в системі продовольчої безпеки** [Електронний ресурс] / І. О. Андрощук // Регіон. економіка. – 2026. – № 1(119). – С. 76-85. *Метою статті є теоретичне обґрунтування та систематизація впливу інноваційних технологій і цифрової трансформації аграрного сектора на формування продовольчої безпеки, а також визначення каналів, ризиків та управлінських умов, за яких цифровізація перетворюється з технологічного процесу на чинник стійкості агропродовольчих систем. Вказано, що цифрова трансформація аграрного сектора впливає на продовольчу безпеку через чотири основні канали: збільшення обсягів виробництва, зменшення втрат продовольства, зниження трансакційних витрат і посилення контролю якості й безпеки продукції. Обґрунтовано структурно-функціональну модель цифрової трансформації агропродовольчого ланцюга, у якій виробництво, постачання та регулювання пов'язані двостороннім обміном даними та управлінськими рішеннями.* Текст : https://re.gov.ua/doi/re2026.01.076_u

2. **Бобровська О. Ю. Удосконалення організації публічного управління виробництвом і реалізацією аграрних послуг** [Електронний ресурс] / О. Ю. Бобровська // Держ. упр.: удосконалення та розвиток. – 2026. – № 5. – Електрон. дані. *Проаналізовано сутність аграрних послуг і визначено їх специфічні ознаки, серед яких: комплексний характер, тісний взаємозв'язок між окремими видами послуг, інтегрованість у виробничі*

процеси та систему ресурсного забезпечення, здатність до об'єднання в межах систем споживання і товарної переробки, інноваційна спрямованість, інституційна акумульованість, а також безпосередній вплив на якість і вартість процесів створення та споживання аграрної продукції. Доведено, що підвищення якості аграрних послуг доцільно розглядати як важливий чинник зростання ефективності, інноваційності та конкурентоспроможності аграрного виробництва, а також як передумову зміцнення продовольчої безпеки держави. Обґрунтовано підхід до вдосконалення організації управління процесами виробництва і споживання послуг на державному рівні. Текст : https://www.nayka.com.ua/index.php/dy/article/view/10360/10504

3. **Визначення аграрних підприємств критично важливими: відбулося засідання Комітету з питань аграрної та земельної політики** [Електронний ресурс] / Прес-служба Апарату Верхов. Ради України // Голос України. – 2026. – 26 черв. [№ 627]. – Електрон. дані. *Подано інформацію, що 25 червня відбулося засідання Комітету Верховної Ради України (ВР України) з питань аграрної та земельної політики, під час якого розглянуто, зокрема, питання щодо бронювання працівників малих і середніх сільськогосподарських підприємств. Члени Комітету проінформували про звернення профільних асоціацій стосовно необхідності перегляду та уніфікації критеріїв визначення критично важливих підприємств аграрного сектора, які визначаються обласними військовими адміністраціями. Також на засіданні були схвалені рекомендації виїзних комітетських слухань на тему: «Тіньовий ринок ветеринарних лікарських засобів: загроза державі та продовольчій безпеці», які були проведені 10.06.2026 у м. Васильків. Крім того, народні депутати України – члени Комітету обговорили проблемні питання припинення прав оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення, конфіскованих у державну власність, зважаючи на судову практику Верховного Суду, та подальші шляхи вирішення зазначеного питання на законодавчому рівні. Окремо члени Комітету звернули увагу*

Фонду державного майна на необхідність забезпечення виваженого підходу щодо приватизації нерухомого майна, в якому розміщені територіальні органи Держгеокадастру. Текст: https://www.golos.com.ua/article/391746

4. **Другий етап реформи меліорації: набрав чинності Закон, що вдосконалює управління державними меліоративними системами** [Електронний ресурс] / Прес-служба Апарату Верхов. Ради України // Голос України. – 2026. – 24 черв. [№ 624]. – Електрон. дані. *Подано інформацію, що 21 червня набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо вдосконалення системи управління об'єктами інженерної інфраструктури меліоративних систем державної власності» № 4795-IX. Закон є важливим кроком у продовженні реформи меліорації, над якою Комітет Верховної Ради України (ВР України) з питань аграрної та земельної політики системно працював із представниками державних органів, аграрного сектора, експертного середовища та водогосподарської галузі. Зазначено, що реформа меліорації в Україні реалізується вже кілька років. Її основою став Закон України «Про організації водокористувачів та стимулювання гідротехнічної меліорації земель», ухвалений у 2022 р.* Текст: https://www.golos.com.ua/article/391714

5. **Костогризов О. В. Гарантії прав власників та користувачів при примусовому припиненні прав на земельні ділянки** [Електронний ресурс]/ О. В. Костогризов // Право та сусп-во. – 2026. – № 3. – С. 107-115. *Проаналізовано підстави примусового припинення прав на земельні ділянки та встановлено їх неоднорідну правову природу залежно від характеру правовідносин (публічно-правового або приватно-правового). Особливу увагу приділено таким підставам, як використання земельної ділянки не за цільовим призначенням та примусове відчуження з мотивів суспільної необхідності. Виявлено тенденцію до розширювального тлумачення підстав припинення права власності на земельні ділянки, що створює ризики порушення принципу правової визначеності та звуження змісту гарантій права власності. Обґрунтовано, що ключовою гарантією прав у сфері*

*примусового припинення прав на землю є дотримання встановлених законом процедур здійснення державного контролю, фіксації порушень, забезпечення належного доказування тощо. Запропоновано напрями підвищення ефективності гарантій прав власників і землекористувачів як основного елемента забезпечення балансу між публічними інтересами та правами приватних осіб.*Текст : https://www.pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2026/3_2026/17.pdf

6. **Кравченко С. Ю. Аграрне страхування як інструмент забезпечення економічної стійкості агропродовольчого виробництва** [Електронний ресурс] / С.Ю. Кравченко //Актуал. проблеми інновац. економіки та права.– 2026. - № 2 (45). – С.201-206. *Обґрунтовано, що в умовах зростання кліматичних, економічних та воєнних ризиків агрострахування набуває стратегічного значення для забезпечення безперервності виробничої діяльності, підвищення інвестиційної привабливості аграрного сектору та зміцнення продовольчої безпеки держави. Проаналізовано сучасний стан українського ринку аграрного страхування, динаміку укладання договорів страхування, зміни страхових тарифів, рівень страхових виплат, регіональні особливості розвитку страхового ринку та діяльність провідних страхових компаній. Розглянуто перспективи використання сучасних інструментів страхового захисту, зокрема погодного індексного страхування, мультиризикових програм, параметричного страхування та механізмів страхування від воєнних ризиків. Доведено, що їх упровадження сприятиме підвищенню ефективності управління ризиками, мінімізації втрат агровиробників і розвитку інституційної інфраструктури страхового ринку відповідно до міжнародних стандартів. Вказано на необхідність удосконалення державної політики у сфері аграрного страхування шляхом розвитку механізмів субсидування страхових премій, формування гарантійних фондів, удосконалення системи перестрахування, розвитку цифрових технологій оцінювання ризиків і розширення міжнародного співробітництва, що*

сприятиме формуванню ефективної системи страхового захисту агропродовольчого виробництва, забезпеченню його фінансової стійкості, підвищенню конкурентоспроможності аграрних підприємств та створенню умов для сталого післявоєнного відновлення економіки України. Текст : https://apie.org.ua/uk/agrarne-strahuvannya-yak-instrument-zabezpechennya-ekonomichnoyi-stijkosti-agroprodovolchogo-vyrobnycztva/

7. **Курашина О. Ветеранам хочуть дати по 200 тисяч гривень замість землі: що пропонують змінити** [Електронний ресурс] / Олена Курашина // Fakty.ua : [вебсайт]. – 2026. – 17 лип. — Електрон. дані. *Зазначено, що в Україні пропонують змінити механізм реалізації права ветеранів війни на безоплатне отримання земельних ділянок. Замість землі громадяни зможуть отримувати одноразову грошову компенсацію у розмірі 200 тис. грн за певних умов. Відповідну ініціативу запропонували у петиції № 41/010315−26еп, автор якої зазначив, що після завершення повномасштабної війни кількість людей, які матимуть право на таку пільгу, значно зросте. Водночас кількість вільних земельних ділянок, особливо у межах населених пунктів, може бути обмеженою. Через це частина ветеранів може не скористатися своїм правом не через відсутність законних підстав, а через нестачу доступних земельних ресурсів. Ініціатор петиції пропонує закріпити у законі право громадян, які мають право на безоплатне отримання земельної ділянки, самостійно обирати між землею та одноразовою грошовою виплатою*. Текст: https://fakty.ua/475350-veteranam-hotyat-dat-po-200-tysyach-griven-vmesto-zemli-chto-predlagayut-izmenit

8. **Курашина О. Українці можуть назавжди втратити землю: хто ризикує залишитися без ділянки** [Електронний ресурс] / Олена Курашина // Fakty.ua : [вебсайт]. – 2026. – 26 черв. — Електрон. дані. *За повідомленням "The Page", українці, які досі не оформили право власності на земельні паї, ризикують втратити свої ділянки. Остаточний термін для завершення всіх процедур встановлено на 01.01.2028. Згідно з чинними нормами, відсутність*

належно оформлених документів після 2028 р. може трактуватися як фактична відмова від земельної ділянки. У такому випадку громади отримають право через суд оформити пай у свою власність і зареєструвати його як комунальне майно, а його повернення стане складною процедурою. Єдиний варіант — звернення до суду з доведенням поважних причин, через які власник не зміг вчасно оформити документи. Серед них можуть бути військова служба, перебування на тимчасово окупованих територіях (ТОТ) або тривале лікування. Зазначено, що для оформлення права власності необхідно звернутися до органа місцевого самоврядування (ОМС) за місцем розташування ділянки та подати заяву разом із сертифікатом на пай, після цього рада ухвалює рішення про дозвіл на виготовлення технічної документації. Текст: https://fakty.ua/474135-ukraincy-mogut-lishitsya-zemli-kto-riskuet-ostatsya-bez-zemelnogo-paya

9. **Маркетингові технології в аграрному секторі економіки** / [О. Г. Пенькова та ін.] ; М-во освіти і науки України, Уман. нац. ун-т. — Умань : М. М. Сочінський, 2026. — 222 с. : іл., табл. ***Шифр зберігання в Бібліотеці: А845606*** *У монографії розкрито теоретико-методологічні та прикладні засади формування і розвитку маркетингової діяльності аграрних підприємств з урахуванням галузевої специфіки, інституційних трансформацій, глобалізаційних процесів і воєнних викликів. Висвітлено роль маркетингових досліджень у прийнятті управлінських рішень, обґрунтовано підходи до формування товарної, цінової та збутової політики, стратегій розвитку агропідприємств і маркетингової інфраструктури аграрного ринку.*

10. **Міському голові на Київщині повідомили про підозру у земельних схемах і розтраті понад 75 млн грн.** [Електронний ресурс] // Високий замок. – 2026. – 25 черв. – Електрон. дані. *Йдеться про те, що міському голові однієї з громад Обухівського району Київської області повідомлено про підозру у заволодінні землями водного та лісового фонду та ймовірній розтраті бюджетних коштів. Загальна сума збитків у межах*

*справи перевищує 75 млн грн. Окремо задокументовано можливі порушення під час виконання договорів із благоустрою та озеленення громади. За версією слідства, до актів виконаних робіт могли бути внесені недостовірні дані щодо використання техніки, що призвело до безпідставного перерахування бюджетних коштів підряднику. Прокуратура звернулася до суду з клопотанням про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою з альтернативою внесення застави та відсторонення міського голови від посади.*Текст : https://wz.lviv.ua/news/554266-miskomu-holovi-na-kyivshchyni-povidomyly-pro-pidozru-u-zemelnykh-skhemakh-i-roztrati-ponad-75-mln-hrn

11. **Науково-інноваційний розвиток агровиробництва як запорука продовольчої безпеки України: вчора, сьогодні, завтра** : матеріали [VII Всеукр. наук.-практ.] конф., м. Київ, 16 - 17 квіт. 2025 р. / НААН України, Нац. наук. с.-г. б-ка, Ін-т історії аграр. науки, освіти і техніки, Ін-т сіл. госп-ва Степу НААН ; [редкол.: В. А. Вергунов (голова) та ін.]. — Вінниця : Нілан-ЛТД, 2025. — 271 с. : іл. ***Шифр зберігання в Бібліотеці: А841393*** *Сутність землевпорядних інновацій в розвитку сільськогосподарського землекористування / І. Г. Колганова. – С. 23-26.*

12. **Нестеренко Ю. Є. Ефективність управління земельними ресурсами аграрних підприємств в умовах інноваційної трансформації** [Електронний ресурс] / Ю.Є. Нестеренко //Актуал. проблеми інновац. економіки та права.– 2026. - № 2 (45). – С.16-19. *Досліджено сучасний стан і тенденції використання земельних ресурсів у Полтавській області в умовах трансформації аграрного сектору та посилення вимог до сталого розвитку. Встановлено, що регіон характеризується високим рівнем аграрного освоєння території, значним виробничим потенціалом і стійкою тенденцією до інтенсифікації сільськогосподарського виробництва. Проаналізовано динаміку землекористування, рівень концентрації земельних ресурсів, а також вплив орендних відносин на ефективність аграрного виробництва та результативність використання земельно-ресурсного потенціалу. Доведено*

необхідність впровадження сучасних механізмів управління землекористуванням, цифровізації аграрного виробництва, розвитку геоінформаційного моніторингу та екологічно збалансованих технологій. Визначено перспективні напрями підвищення ефективності управління земельними ресурсами на засадах сталого розвитку аграрного сектору. Текст : https://apie.org.ua/uk/efektyvnist-upravlinnya-zemelnymy-resursamy-agrarnyh-pidpryyemstv-v-umovah-innovaczijnoyi-transformacziyi/

13. **Оцінювання впливу збройної агресії на стан чорноземних ґрунтів і заходи з його відновлення** / С. А. Балюк [та ін.] ; за ред. С. А. Балюка, А. В. Кучера ; НААН України, Нац. наук. центр "Ін-т ґрунтознавства та агрохімії ім. О. Н. Соколовського". — Київ : Аграр. наука, 2025. — 239 с. ***Шифр зберігання в Бібліотеці: Б379311*** *У монографії представлено розроблену й апробовану методологію оцінювання впливу бойових дій на стан чорноземних ґрунтів і програмні заходи для прискореного відновлення родючості та здоров'я цих ґрунтів у контексті забезпечення продовольчої безпеки. Розроблено концептуальні засади наукового, інформаційного та технологічного супроводу прискореної реабілітації родючості та здоров'я ґрунтів для економічно ефективного й екологічно безпечного аграрного виробництва та вирішення питань продовольчої безпеки (на прикладі Чкаловської селищної територіальної громади Чугуївського району Харківської області як пілотного проєкту з ревіталізації ґрунтових ресурсів України). Окреслено складові та особливості пілотного проєкту першої української живої ґрунтової лабораторії на базі досліджуваної громади.*

14. **Посадовця Держгеокадастру підозрюють у незаконному вибутті земель аграрного університету на Вінниччині** [Електронний ресурс] // Високий замок. – 2026. – 29 черв. – Електрон. дані. *Йдеться про повідомлення працівниками Державного бюро розслідувань (ДБР) щодо підозри колишньому керівнику Головного управління Держгеокадастру у Вінницькій області. За даними слідства, через його дії частина земель Вінницького національного аграрного університету опинилася у приватній*

*власності, а державі завдано майже 1,3 млн грн збитків. Слідство встановило, що посадовець затвердив зміни координат, конфігурації та частково місця розташування низки земельних ділянок, серед яких були й землі університету. У результаті частину цієї території поділили на окремі ділянки для ведення садівництва, які згодом перейшли у приватну власність. Наразі триває досудове розслідування. Правоохоронці встановлюють усі обставини передачі земель, перевіряють можливу причетність інших осіб та вживають заходів для повернення ділянок у користування навчального закладу. Колишньому посадовцю повідомили про підозру за ч. 5 ст. 191 Кримінального кодексу України (ККУ) — розтрата чужого майна шляхом зловживання службовим становищем в особливо великому розмірі, його звільнено з посади, також вирішується питання про обрання запобіжного заходу. Йому загрожує від 7 до 12 років позбавлення волі з конфіскацією майна та позбавленням права обіймати певні посади.*Текст : https://wz.lviv.ua/news/554461-posadovtsia-derzhheokadastru-pidozriuiut-u-nezakonnomu-vybutti-zemel-ahrarnoho-universytetu-na-vinnychchyni

15. **Симоненко С. ЗМІ назвали причини, чому земля майже не подорожчала за останні п’ять років. І це не лише війна** [Електронний ресурс] / Світлана Симоненко // Fakty.ua : [вебсайт]. – 2026. – 7 лип. — Електрон. дані. *Як йдеться в матеріалі видання «ТСН», замість обіцяних 5000 доларів перед відкриттям ринку землі сільськогосподарського призначення через шість років середня ціна за гектар заледве сягнула 1800 доларів. Вказано, що причиною стала не лише війна, але й відсутність реальних економічних стимулів для зростання ефективності виробництва, попиту з боку крупних агрохолдингів і фактична заборона на придбання ділянок будь-якими компаніями з іноземним капіталом. Зазначено, що дохідність у 15 – 20 % на рік із кожного гектара придбаної землі сільськогосподарського призначення потенційним інвесторам обіцяють компанії, що спеціалізуються на угодах із купівлі - продажу землі. Підґрунтям для таких прогнозів називають цілу низку факторів — від*

майбутнього повоєнного відновлення та притоку іноземних інвестицій до дефіциту якісної землі через окупацію, мінування, близькість значної частини родючих полів до лінії зіткнення тощо. Утім, реальні цифри демонструють, що такі очікування є завищеними. Текст: https://fakty.ua/474790-smi-nazvali-prichiny-pochemu-zemlya-pochti-ne-podorozhala-za-poslednie-pyat-let-i-eto-ne-tolko-vojna

16. **Славкова О.П.Стійкість ланцюгів поставок аграрної продукції як пріоритет аграрної політики у забезпеченні продовольчої безпеки** [Електронний ресурс] / О.П. Славкова, А.І. Сухоставець //Актуал. проблеми економіки. – 2026. - № 5 (299). – С.651-659. *Досліджено теоретико-прикладні засади формування стійких ланцюгів поставок аграрної продукції як пріоритету сучасної аграрної політики та забезпечення продовольчої безпеки. Обґрунтовано, що в умовах воєнних ризиків, пошкодження транспортної та портової інфраструктури, зростання логістичних витрат і переорієнтації експортних потоків традиційні моделі управління ланцюгами поставок,орієнтовані переважно на мінімізацію витрат, є недосконалими. Розкрито багатовимірний характер стійкості, що охоплює логістичну, організаційну, фінансову, інституційну, інформаційну та соціально-економічну складові. Акцентовано на значенні адаптивності, яка проявляється у диверсифікації маршрутів, розвитку альтернативних каналів збуту,цифровізації, координації учасників ринку та посиленні ролі державної підтримки.Доведено, що аграрна політика має бути спрямована не лише на підтримку виробництва, а й на розвиток логістичної інфраструктури, переробних потужностей, фінансових інструментів, кооперації та цифрового моніторингу ризиків.* Текст : https://eco-science.net/ape-news/%e2%84%96-5-299-%d1%82%d1%80%d0%b0%d0%b2%d0%b5%d0%bd%d1%8c-2026/

17. **Чорна Ж. Л. Встановлення сервітуту щодо земельних ділянок, розташованих в масиві земель сільськогосподарського призначення** [Електронний ресурс] / Ж. Л. Чорна // Наук. вісн. Ужгород.

нац. ун-ту. Серія : Право : зб. наук. пр. – Ужгород, 2026. – № 93, т. 1. – С. 509-514. *Висвітлено правові засади встановлення земельних сервітутів та особливості реалізації права проходу і проїзду до земельних ділянок у масивах земель сільськогосподарського призначення. Проаналізовано умови, строки та порядок встановлення сервітутів, зокрема щодо земель державної та комунальної власності, а також визначено істотні умови договору про встановлення земельного сервітуту. Обґрунтовано доцільність оплатного характеру сервітуту та розкрито особливості правового регулювання сервітутних відносин щодо земель приватної власності. Виявлено прогалини законодавства, пов'язані з невизначеністю поняття та кола зацікавлених осіб у сервітутних правовідносинах, та окреслено необхідність їх законодавчого врегулювання.* Текст: https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2026/03/74.pdf

18. **Швець О. М. Конституційно-правові проблеми розмежування повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері земельних відносин** [Електронний ресурс] / О. М. Швець // Аналіт.-порівнял. правознавство : електрон. наук. фах. вид. – 2026. – № 2, ч. 1. – С. 207-212. *Здійснено конституційно-правовий аналіз проблем розмежування повноважень органів державної влади та органів місцевого самоврядування у сфері земельних відносин в умовах децентралізації та оновлення земельного законодавства. Проаналізовано нормативно-правові засади здійснення земельної компетенції та визначено роль конституційних принципів децентралізації, субсидіарності й правової визначеності у забезпеченні ефективного управління земельними ресурсами. Досліджено судову практику щодо визначення меж компетенції органів публічної влади та виявлено проблеми розмежування компетенційних повноважень і вирішення міжінституційних спорів. Обґрунтовано необхідність удосконалення конституційно-правового механізму розподілу повноважень з метою запобігання компетенційним конфліктам, забезпечення балансу публічних і*

локальних інтересів і підвищення ефективності публічного управління. Текст: https://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/357329

19. **Яценко О. М. Розвиток закордонних продовольчих хабів як інструмент стратегічного агротрейдингу в країнах Глобального півдня** [Електронний ресурс] / О.М. Яценко, Р.В. Лукашенко, О.М. Яценко//Актуал. проблеми інновац. економіки та права.– 2026. - № 2 (45). – С.25-31.*Зазначено, що в умовах трансформації глобальної системи торгівлі продовольством закордонні продовольчі хаби можуть бути використані для розширення присутності української аграрної продукції на ринках країн Глобального Півдня та здатні виконувати не лише логістичну функцію, а й виступати центрами накопичення, адаптації, сертифікації та просування продукції відповідно до вимог окремих ринків. Визначено найбільш перспективні товарні групи українського аграрного експорту для країн Глобального Півдня, серед яких зернові культури, рослинні олії, молочна продукція, готові харчові продукти та корми для тварин. За результатами дослідження найбільш перспективними напрямками для розміщення продовольчих хабів є регіони Африки, Азії та Близького Сходу. Вказано, що у перспективі розвиток мережі закордонних продовольчих хабів може сприяти диверсифікації українського експорту, зниженню залежності від окремих ринків збуту та посиленню позицій України у глобальній системі продовольчої безпеки.*Текст : https://apie.org.ua/uk/rozvytok-zakordonnyh-prodovolchyh-habiv-yak-instrument-strategichnogo-agrotrejdyngu-v-krayinah-globalnogo-pivdnya/

21.07.2026.

Укладач: Ліфанова І.В.